

is ieders schuld weer een andere. Maar te zeggen: „quorundam culpa, quorundam culpa, quorundam maxima culpa, de schuld van enkele N.N.'s, zoek maar uit, wie het zijn, de schuld van enkele, enkele N.N.'s, ach, die zoo groote schuld van enkele N.N.'s daar ginds in den mist van het grijs verleden", neen, daar hebben we niets aan, omdat het niet leeft, en niet ter zake doet.

2. Hetzelfde geldt van punt b). De B. A. Bos wil ook „onzerzijds" schuld laten belijden, „omdat wij reeds vóór de scheur, door de veelszins lefelooze wijze van ons optreden, de verhoudingen op onverantwoordelijke wijze hebben verscherpt".

Die klanken herinner ik mij uit de kringen van hen, die hebben geloopen achter dr. Kuiper aan. Maar heeft soms onzerzijds iemand zich op slechtouwen laten nemen door hem, om ambtelijke posities te ondergraven? Heeft onzerzijds iemand brochures geschreven, waar het vonnis, dat Greijdanus tegen Hepp's brochures keerde (in een doodgezegen protest), op zou kunnen passen? Heel die tirade uit de Bos' advies tot schuldbelijdenis is voor mijn besef reeds daardoor geoordeeld: de Bos is nog al kunstmatig te werk gegaan inzake de vraag, hoe hij de schuldbelijdenis kon verdeelen over beide fronten. Hij komt bij de anderen (de synodocraten) tot een confessie van a tot en met h, en bij ons van a tot en met e. Maar het maakt den indruk van maak-werk; want als hij voor „de anderen" van hun schuldbelijdenis de stof aan geeft, dan spreekt hij over zonden van synodes IN de scheuring en in BETREKKING tot de scheuring, terwijl hij, als hij voor onze schuldbelijdenis den inhoud omschrijft, spreekt over allerlei bijkomstigheid, die niet de scheuring zelf direct raken. Het wijst op een zekere behoefte, om naar twee kanten „iets" te vinden, dat anders moest. Maar dat wordt straks zeer onbillijk. Immers, ALS het punt van optreden-sonderheid, en met effect van verscherpte verhoudingen ter sprake ZOU moeten komen, wat ik niet geloof, zie hieronder, DAN behoort het zeker op de lijst a—h óók voor te komen, en daar wel allereerst.

Maar — we vragen al weer: welke waarde heeft het als m a s s a 's worden opgewekt schuld te belijden voor wat hoogstens enkelen zouden hebben gedaan? Moet een candidaat, wien men het preekconsent afnam, voor God schuld belijden, omdat de verhoudingen verscherpt zijn, terwijl hij nog nooit een letter op papier gezet had? Wat zijn toch „scherpe verhoudingen"? Bedoelt de Bos het scherpe licht, dat erop gevallen is? Of de scherpe snee van het mes, dat uitsnijden wilde? INDIEN HET WAAR IS, dat men een candidaat het preeken verbood, omdat anderen in de pers bepaalde grootheden niet hebben ontzien, dan MOETEN DE AFNEMERS VAN HET PREEKCONSENT SCHULD BELIDEN: zij lieten dan een beroep ongedaan maken door volgende ouderlingen, omdat ze nijdig waren? Meent de Bos dat zoo'n belijdenis iets helpt? Het komt er op neer, dat anderen vragen: was 't maar een rei bij dr. Ridderbos' genooten? Maar zij zelf zeggen: het was profetisch gezeg, en we zijn geleid door den Geest. De Bergschenhoekse gemeente heeft geen schuld te belijden over verscherpte verhoudingen, en de weggezonden predikanten Van Dijk en Veenhof — weggezonden van de synode — hebben evenmin schuld daarover te belijden. De eerste heeft als een geduldig man telkens maar weer opgeroep tegen den versnelde stroom van onzinnig drijven, en de ander heeft evenmin te boeten over gebrek aan geduld. Mea culpa, dat gaat, maar quorundam culpa.....?

3. Nu hebben we punt a) en b) afgewerkt. Moeten we ook nog c), d) en e) behandelen? We gelooven het niet. De Bos wil onder C) ons allemaal laten schuld belijden over vertroebeling van onze zaaksgerechtigheid door uitingen van persoonlijke gekrenktheid, en het niet ons bejveren om het kwade te overwinnen door het goede. Maar dat is dan een kwestie van NA de vrijmaking. Punt d) gaat ook over ons werk NA de vrijmaking: het trekken van allerlei niet door Gods Woord klaar geboden consequenties, waardoor volgens de Bos (niet naar mijn meening) de tegenstellingen zijn vergroot (ik meen, dat ze hoogstens niet scherp gesteld zijn, indien er onjuiste consequenties zouden getrokken wezen). Punt e) gaat óók over den tijd NA de vrijmaking: daar wordt heel kalm beweerd, dat onze eisch (eerst schriftelijk handelen) — gelijk we dan achteraf zien! — belemmeringen heeft opgeworpen voor de vervulling van de roeping tot eenheid. Bedoeld is 't besluit van onze Groningsche synode.

Nu is het wel genoeg, dacht ik. Ik hoop, dat niemand schuld belijdt over een acte van gehoorzaamheid. Wat Groningen besloten heeft, acht ik volkomen juist, en gehoorzaam, en goed voor de anderen en voor onszelf. De Bos raakt geen enkel argument aan van wat Groningen besliste: n.l.: eerst schriftelijk handelen. Ik zou schuld belijden, als het anders gegaan was. Voorts ontbreekt, ook in de Bos' artikel, elke concrete aanwijzing van die te-ver-gaande-consequenties; en ook over die uitingen van persoonlijke gekrenktheid hooren we niets concreets. Weer merk ik op: ALS die er waren (hoe weet de Bos het overigens?) moeten dan a n d e r e n daarover schuld belijden? Is in het boek van ds. H. J. Schilder iets te merken van „persoonlijke" gekrenktheid? Of in de antwoorden, gezonden door anderen aan de synode?

Overigens beware God ons voor zulk een seniele aftakeling, en voor zoo'n monstrueuze mentale sterilisering, dat we ons niet meer gekrenkt zouden voelen. Ik schaam me niet voor de belijdenis, dat ik me diep gegriefd voel door het verraad van 1944, verdedigd door dom geschrijf, en verpakt in de watten van zichzelf verterende leugens. Maar een andere zaak zou het zijn, als ik me door dit gevoel van gegriefd zijn liet leiden in kerkelijke adviezen!

Daar staan we dus. Punt a en b handelen over den tijd VOOR, punt c en d en e over de periode NA de vrijmaking. Maar geen woord over wat IN de vrijmaking onze zonde zou geweest zijn. Denkt iemand, dat zulk een confessie recht verbindt? Of recht afsnijdt?

C. Ziehier, wat ik in de tweede plaats heb op te merken: dit alles houdt zoowel een werkelijke hereniging als een ware scheiding maar uit het gezicht. De Bos wil het met schuldbelijdenissen afdoen. Weliswaar dragen ze geen naam; het onpersoonlijke „wij" hindert me dan ook in heel zijn artikel, b.v. als hij zegt, dat „wij" de meest ernstige dingen hebben gehouden buiten ons volk in geheim gehouden rapporten; iets waartegen onzerzijds juist gestreden is, en waar ondergeteekende geweigerd heeft zich bij neer te leggen. En straks zal dan juist die weigering wel weer worden toegeschreven in de „quorundam-culpa-confessie" aan „persoonlijke gekrenktheid" en verscherping van verhoudingen? Hoe dit zij: de Bos wil het afdoen met schuldbelijdenissen, die wel geen naam dragen, maar toch met namen van personen in verband komen te staan.

Mijnzijds echter heb ik geen behoefte aan een schuldbelijdenis van groepen die aan personen denken; of aan luiards, die hun luiheid nog vroom maken door te zeggen: ja, maar, die werkers ook. Er zijn vandaag luiards, die een ambt moesten bedienen, en het weigeren. Als allen, die het ambt der geloovigen te bedienen kregen het eens h á d d e n bediend, wel, dan was de zaak allang weer gezond geweest. Er was dan vrijgemaakt op grotere schaal nog, dan tóch al tot onze verwondering geschied is. Dan hadden de drijvers, die artikel 31 hebben ontkracht, gestaan waar ze staan moeten: in de kou. Maar de Bos wil nu, dat wij zullen zeggen: „wij", terwijl we heimelijk denken: N.N. hier en N.N. daar. De grondfout der luiards, die hun ambt onbediend laten en het alles overlaten aan enkele N.N.'s, die zou dan terzake van het niet meer scherp onderscheiden van elks bijzonder ambt het decoratief moment moeten worden in de schuldbelijdenis van wie dan nog het pad der gehoorzaamheid opgegaan zijn in de vrijmaking?

D. Neen, ziedaar mijn laatste opmerking: schuldbelijdenis, vooral niet in dien gemakkelijken vorm van vage verwijzing naar vage daden van vage N.N.-combinaties, helpt niet. Die vragen we ook niet van de anderen. Dacht ge, dat ik van dr. Ridderbos of dr. Nauta een schuldbelijdenis hooren wil? Of van dr. Dijk? Wel, er zou geen eind aan komen, als we de rijen moesten afwerken, wij bij hen, zij bij ons. Ik heb over al die heeren mijn gevestigde opinie, en vrees, dat die niet meer veranderen zal vóór mijn dood. Van hen verwacht ik te mijnen aanzien hetzelfde. En ook al zou mijn meening kunnen gewijzigd worden, wat heb ik in het KERKELIJKE aan hun confessie: MEA culpa? Als het meenens is met dat „mea", dan luidt het bij den een weer anders dan bij den ander. En het „mea" culpa, dat zou dan in den persoonlijk en omgang moeten komen. Maar die ontbreekt totaal. Terwijl ik weet, dat ze kerkelijk de schuldbelijdenis hunner synode over de schorsingen e.d. niet willen.

Laat toch den onzin over „persoonlijke" BELIDENISSEN (MEA culpa), en over PERSOONLIJKE AANKLACHTEN (Istius culpa), en heelmaal over voor aller rekening genomen aanklachten tegen groepjes-in-de-lucht (quorundam culpa) loopen. We hebben al vaak gezegd: als een synode besluit, dan heeft de een dit motief, de ander een ander voor het „ja" of „neen" stemmen.

E. We hebben immers te maken met besluiten? Met vastgestelde formules? Met afgekondigde rechtsregelen?

Die doodswijgen, dat gaat niet. Want dan zeggen ze morgen weer: synode toen en toen heeft zóó besloten, jullie hebben bij de „hereeniging" er niets tegen gezegd, het is dus recht dat beschreven is.

Die handhaven, best, maar dan zeggen wij

Eenige opmerkingen

naar aanleiding van Dr. J. Verkuy's dissertatie IV

„Wat beteekent voor de Overheid de binding aan de Wet Gods?"

Dit is de veelbelovende vraag, welke Dr. Verkuy laat drukken boven de paragraaf, waarin hij een Overheid construeert, die geheel gebonden is aan de volksconscientie.

Hoe de Overheid haar ambt heeft te vervullen met betrekking tot de huwelijkswetgeving zagen we reeds.

weer: neen; en dan zeggen ZIJ: dan moogt ge met ons niet preeken.

Die terugnemers, dát ware het eenige. En dan schuldbelijden niet ten aanzien van wat door N.N. hier en N.N. ginds gedaan is, doch over wat door een synode is gedaan in den Naam des Heeren. We hebben niets te maken met botsingen, conflicten, doch met RECHTSPRAAK. Welke rechtsprekende colleges hebben er ooit iets aan, of men vier jaar na velling van het vonnis eens gaat praten over de acta et gesta van bij de procedure betrokken personen?

F. En ook dan zijn we er natuurlijk nog niet; want dan moeten we ook nog eens weten, wat er allemaal bekostigd is in geheime en openbare vergaderingen na dien tijd, waarin men ons heeft uitgeworpen.....

Het is vermoeiend, dit alles weer te vertellen. Maar het moet wel.

Volgende week iets over het adagium: de scheuring is zonde. K. S.

Niet langer God en mensen ophouden

De kerk van Assen besloot, zich tot de bredere kerkelijke vergaderingen te wenden met een voorstel, waarvan we den tekst ontvingen, dat aan alle kerken wordt bekend gemaakt, en waarvan we hier den inhoud publiceren:

„De Raad van de Gereformeerde Kerk te Assen, in zijn vergadering van 24 Augustus 1948 kennis genomen hebbende van de bij de te Amersfoort samen te komen Generale Synode van de Gereformeerde Kerken ingezonden voorstellen enz. ter zake de samenspreking met de synodaal-gebonden kerken (Agendum punt 7);

van oordeel, dat inzake de samenspreking met de deputaten der synodaal-gebonden kerken niet behoort te worden afgeweken van het ter zake door de Generale Synode van Groningen beslotene, wijl tegen dit besluit tot heden geen behoorlijk (immers uit Schrift en Belijdenis, of Kerkenordening geargumenteerde) bezwaar is ingebracht;

constaterende, dat de synodaal-gebonden kerken zowel door het schrijven harer deputaten ad hoc, als ook door haar besluiten ter Generale Synode van Eindhoven, elke serieuze behandeling van „het geheel der uit de officiële stukken reconstrueerbare eigenlijke oorzaken der geslagen breuk" nu reeds twee jaren lang ontwijken, weshalve voortzetting der pogingen om tot een behoorlijke samenspreking te komen zinloos schijnen;

BESLUIT zich tot de 2 September 1948 samen te komen vergadering van de Classis Assen te richten met het verzoek, aan de vergadering van de Part. Synode van Drenthe, die D.V. 9 September e.k. zal samenkomen, voor te stellen, dat deze aan de Generale Synode verzoeken,

GEEN NIEUWE DEPUTATEN ad hoc TE BENOEMEN, DAN NADAT HAAR EERST GELEKEN IS, DAT HET ZIN HEEFT MET DE DEPUTATEN DER GEBONDEN KERKEN EEN SAMENSPREKING AAN TE GAAN.

De Generale Synode stelde daartoe aanstonds in haar eerste zittingen een aantal vragen vast, uit welke categorische beantwoording kan blijken, of de gebonden kerken de in 1942 gedane leerspraken nog aanvaardden als „Godelijke waarheden", waarmee een ieder instemming heeft te betuigen en of zij de gedane „tuchttoezeggingen" en andere door ons weersproken kerkrechtelijke handelingen nog recht achten, of dat zij deze zonden, die thans voldoende en bij herhaling als zodanig zijn aangewezen, voor Gods Aangezicht leerden betreuren; en verzoeken de deputaten der gebonden kerken op deze vragen binnen veertien dagen hun antwoord bij haar in te zenden, opdat de Synode daarna beoordele of het zin heeft deputaten voor samenspreking met de gebonden kerken te benoemen".

Tot zoover het voorstel. Het doet goed, weer eens een stem te vernemen, die leert bedenken, hoe schadelijk het is zoowel voor wie de zonde doet als voor wie erbij staan toe te zien, den rechten weg van feltenkennis en Schriftgehoorzaamheid te vermijden en den kronkelweg op te gaan, waarop diegenen ons dringen willen, die wél de gevolgen van hun daden willen verminderen, als het lukt, maar niet de zonden zelf willen wegnemen. We hopen, dat deze stem uit Assen, die ongeveer eenzelfde weg wijst, als bij anderen reeds begeerd wordt, ertoe moge meewerken, dat er een eind komt aan de politiek van de synodocraten, die door stille beïnvloeding van personen probeeren, vol te houden wat ze altijd hebben gewild: diegenen, die trouw zijn daar waar zij het niet verkiezen te wezen, te isoleren. K. S.

ZENDING EN EVANGELISATIE